

forlange af Arbejderne, vilde de finde sig i, at man ihjttede dem i Dinene. Hvis en Godseier her i Landet paa Raad af en Anden vilde stemme, som der blev befalet ham, og det blev bekendt, vilde han være udelukket fra ethvert Selskab i Landet; thi det er en Handling, som staar fuldstændig i Klasse med det Gemeneste. Det er Frugten af dette Regjeringsystem; thi det er sket med Regjeringsens Willigelse og med fuld Sympathi hos dens Presse og dens Venner. Landet over er der brugt disse Midler, og derved er Valgkampen bleven ført ikke ved Møder og Diskussioner, men foruden ved en meget anerkjendelsesværdig Agitation bagved Kulisserne tillige ved Valgtryk, der drives med en Stamløshed, der gaar over alle Grændser, og som derefter træder frem og breder sig og viser sin Magt. Jeg tror ikke, at der kan være nogen Tvivl om, at Resultatet af denne almindelige Demoralisation er oprørende. Resultatet, vi komme til, er væsentlig det, at haade det, som er sket, og det, som ikke er sket, og det, som er gjort forkert. Alt er i lige høi Grad stiftet til at bibringe Folk den faste og rodfæstede Overbevisning, at det nuværende System er en Umulighed, en Glendighed, en Duf, og det maa vi komme ud af saa hurtigt som muligt.

Grunden til, at jeg noget udførligere, end jeg ellers vilde have gjort, har dvoelet herved, er den, at jeg ønsker, at det skal være klart, hvad Oppositionen har villet og i Ar vil. Naturligvis kunde Oppositionen sige til sig selv: Det, som saaledes sker, have vi ingen Del i og intet Ansvar for. Regjeringen har ikke kunnet holde sig ved Magten ved Lovlige Midler, og derfor har den grebet til de ulovlige; den har Ansvaret baade for de Ulykker, den har skabt, og for de sørgelige Konsekventser, de have ført til, for hele den Glendighed, den Misfornøielse og det Uføre, vi ere komne ind i. Det er sandt, det kan man sige, men dermed kan en fædrelandsfindet Opposition ikke berolige sig, med alt dette gaar Landet tilbage, Samfundet ødelægges, og der saas Mistillid og Gift ud i Landet. Men vort Land er ikke saa stort, at vi kunne spille Heigt med Ting, som i alle andre Lande, tror jeg, ere Grundlaget for deres Fremtid; derjom vi gjøre dette, gaa vi til Grunde; derfor har Oppositionen en anden Pligt end den at angribe Regjeringen. Naar denne ikke kan bringe Orden i Landet, saa maa Oppositionen træde til og gjøre det, som Oppositionen ellers ikke bruges til, nemlig se at finde Vej til ordnede Tilstande. Det er den Betragtning, som har ledet Oppositionen i Ar til at begynde en For-

handling. Vi have ikke forhastet os, vi have selvfølgelig ventet, til det har vilst sig klart, hvad det nuværende Regjeringsystem førte til, hvad Regjeringen har magtet og hvad den har kunnet. Det, den har magtet, er Intet, og det, den har kunnet, er at skabe Demoralisation og Misfornøielse, Utilfredshed og utaalelige Tilstande. Derfor er Dieblisset nu kommet eller var kommet i Oktober, da vi traadte sammen, da vi maatte sige: Nu maa Forhandlingen begynde. Nu maa vi se, om vi ikke, da Regjeringen ikke kan det, kunne bringe et Grundlag tilveie, hvorpaa vi igjen kunne komme ind i Tilstande — jeg vil ikke sige ordnede Tilstande eller gode og lykkelige Tilstande, men blot Tilstande, som vi kunne være bekendte; thi det, der nu sker, kan Landet ikke være bekendt, det er en Umulighed. Veien dertil var Forhandling; det er en Selvfølge, at skal man naae til noget Saadant, kan man det ikke alene, men kun ved at komme til Forstaelse med sine Modstandere. Det er ligeledes klart, at det ikke er let at begynde en virkelig Forhandling, thi dertil kræves, at man skal fastholde Haabet om, at det vil føre til et nyttigt og reelt Resultat. Blot at forhandle for at kunne sige: nu have vi forhandlet, det ville vi ikke, det gide vi ikke her i Oppositionen; det have vi ingen Interesse af. Vi have hørt saa tidt, at denne Forhandlingsvillighed er Grundlaget paa Forsatningen, og vi have set tidt nok, hvad det betyder. Jeg vil forsiikre Regjeringspartiet om, at den offentlige Mening her klar paa og ser med Bæmmelse paa en Forhandling, der ikke er Andet end en Frase, saa at vi naturligvis aldrig havde tænkt paa nogen Forhandling, medmindre vi havde været paa det Reue med, om vi under de nuværende Forhold kunde begynde en Forhandling, der havde Udsigt til at føre til et Resultat, der kunde samle alle fornuftige Mennesker i Landet. Hvis vi ikke havde troet det, havde vi ikke begyndt paa at arbejde for at naae et saadant Resultat. Men for at en Forhandling kan siges at føre til et saadant Resultat, maa den have visse Betingelser. Men det, som det kommer an paa, det, der er Hovedsagen, er, at dens Maal er rigtig stillet, og naar jeg siger dette, saa vil jeg ogsaa angive, hvad Maalet for en saadan Forhandling bør være. Det bør være Forstaelse om Forsatningen, Forsatningens Forstaelse ikke blot fra et enkelt Partis Standpunkt, men af alle de Kræfter her i Landet, som maa virke sammen, hvis der skal komme noget Ordentligt ud af det, og Betingelsen for at naae en saadan Forstaelse er selvfølgelig, at Forhandlingen selv gaar ud fra, stiller sig